

დამოუკიდებელ მკვლევართა პოზიცია, „კურორტ ლეზარდეს
განაშენიანების რეგულირების გეგმის” პროექტის შესახებ
(ბიომრავალფეროვნების საკითხების მიმოხილვა)

თბილისი
ოქტომბერი, 2019

ჩვენ წარმოვადგენთ მკვლევართა დამოუკიდებელ ჯგუფს, რომლებსაც მრავალწლიანი გამოცდილება გაგვაჩნია ველური ბუნების კვლევისა და შესწავლის სფეროში. წარმოგიდგენთ შენიშვნებს, „კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის წინასაპროექტო კვლევისა და სტრატეგიული განვითარების ხედვის“ შესახებ. ასევე საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2019 წლის 16 აპრილის N2-329 ბრძანების მოთხოვნათა შესაბამისად მომზადებულ, „კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის ანგარიშთან“ დაკავშირებით.

მოცემული პროექტის თანახმად, ლეზარდეს განაშენიანების პროექტით გათვალისწინებული ღონისძიებების ნაწილი ვრცელდება სამეგრელოს გეგმარებითი ეროვნული პარკის საპროექტო ტერიტორიაზე, რომლის საზღვრების დადგენაზე მუშაობაც ამჟამად მიმდინარეობს „გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა“ და „ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის“ - WWF - ის მიერ. კურორტის ტერიტორია ამავდროულად ზურმუხტის ქსელის შემადგენელი საიტია, კოდით: GE0000057. ¹ ზურმუხტის ქსელი, ეს არის ერთგვარი ეკოლოგიური ქსელი, რომელიც შედგება განსაკუთრებული კონსერვაციული მნიშვნელობის ტერიტორიებისგან, რომლებიც საჭიროებენ შესწავლას და დაცვას, რადგან საბოლოოდ სასიკეთოდ იმოქმედონ ფრაგმენტირებულ და ადამიანის მოქმედების შედეგად განადგურებულ ევროპის ბიომრავალფეროვნებაზე. ზურმუხტის ქსელის საიტები/ტერიტორიები, დაცულია ბერნის კონვენციის სახელმძღვანელო პრინციპების შესაბამისად.

პროექტ „კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის წინასაპროექტო კვლევისა და სტრატეგიული განვითარების ხედვა“ ითვალისწინებს, კურორტ ლეზარდეს რეაბილიტაციას 4 სეზონის განმავლობაში, ფუნქციონირებადი მრავალპროფილური კურორტის ჩამოყალიბების მიზნით. საპროექტო ხედვის ერთ-ერთი ნაწილი (ხედვა, გვ 69) მოიცავს საბაგრო გზის მოწყობას ეგრისის ქედის ალპური მდელოების მიმართულებით. პროექტის ამ გადაწყვეტით, გადაიკვეთება გლობალურად და ადგილობრივი სტატუსით მოწყვლადი სახეობების: დასავლეთ კავკასიური ჯიხვის (*Capra caucasica*) კავკასიური არჩვის (*Rupicapra rupicapra caucasica*) კავკასიური როჭოს (*Lururus mlukosiewiczi*) და კავკასიური შურთხის (*Tetraoallus caucasicus*) ხელსაყრელი საარსებო გარემო.

საბაგრო გზა, თანმდევი შემაწუხებელი ფაქტორებით, ისევე როგორც ნებისმიერი მასშტაბური ხაზოვანი ინფრასტრუქტურული პროექტი, რომელიც შეიჭრება აღნიშნულ სივრცეში, იქნება მნიშვნელოვანი შეწუხების ფაქტორი, რაც ტერიტორიიდან განდევნის მოწყვლად სახეობებს.

¹http://data.mepa.gov.ge/datasets/539245e01a824a7ba2f2f8b2d70cf649_1?geometry=41.161%2C42.550%2C43.013%2C42.903

შესაძლო უარყოფითი შედეგები მოიცავს:

- პირდაპირ ზემოქმედებას ლეზარდეს მიმდებარე ალპურ, სუბ-ალპურ ზონასა და ტყის ზედა ზოლში. მთის ჩლიქოსნები (ჯიხვი-არჩვი) თავს აარიდებენ აღნიშნულ ტერიტორიას, ხაზოვანი ინფრაქტრუქტურის და თანმდევი შემაწუხებელი აქტივობების გაჩენის შემდგომ;
- ეგრისის ქედის დასავლეთი და აღმოსავლეთი ნაწილის ველური ბუნების კორიდორის ჩაკეტვა-იზოლირება მთის ჩლიქოსნებისთვის. ალპურ ზონაში მოხინაძრე სახეობების საცხოვრებელი ხელსაყრელი ტერიტორია წარმოადგენს შედარებით ვიწრო ზოლს, რომელიც გარკვეული სიმაღლის ზემოთ მდებარეობს. თუკი ამ საცხოვრებელ ზოლს საბაგირო ხაზი გადაკვეთს, ჩლიქოსნები დიდი ალბათობით არ მიუახლოვდებიან აღნიშნულ ტერიტორიას, რის გამოც გართულდება ასხის მასივსა და ეგრისის ქედის დასავლეთ ნაწილის ველურ პოპულაციებს შორის მიმოსვლა;
- ინფრასტრუქტურული პროექტით, გონივრულზე მეტად გამარტივება წვდომა ველურ ჰაბიტატებზე, რაც კიდევ უფრო გაზრდის ბრაკონიერობისა და არარეგულირებული-შემაწუხებელი ტურიზმის ზეწოლას, რაც ისედაც აქტუალურ პრობლემას წარმოადგენს რეგიონის ბიომრავალფეროვნებისთვის.

ამჟამად, ჩვენი ჯგუფი ახორციელებს კვლევას ეგრისის ქედზე, ადგილობრივი ფაუნის სახეობების შესწავლის მიზნით.

ეგრისის ქედი, ზურმუხტის ქსელის კანდიდატი საიტია და მისი შესწავლა უაღრესად მნიშვნელოვანია.

ეგრისის ქედზე ჯიხვის და არჩვის, შურთხისა და როჭოს გავრცელება დადასტურდა 2019 წლის ზაფხულიდან მიმდინარე კვლევაში², როგორც გავრცელების ნიშნების, ასევე უშუალოდ სახეობათა ინდივიდების ფოტო-დოკუმენტირების გზით.

ეგრისის ქედი, მრავალი ენდემური და გადაშენების პირას მყოფი სახეობის საბინადრო არეალია, მათ შორის, გლობალურად (IUCN) გადაშენების პირას მყოფი დასავლეთ კავკასიური ჯიხვისა და ეროვნულ დონეზე გადაშენების პირას მყოფი არჩვის კავკასიური ქვესახეობის. ფოტო-ხაფანგებით კვლევის მეთოდის გამოყენებით, გროვდება მონაცემი ჯიხვის, არჩვის და სხვა მცირე თუ მსხვილი ძუძუმწოვრების გავრცელებისა და არსებობის შესახებ. კვლევა მიმდინარეობს ეგრისის ქედის სუბ-ალპურ, ალპურ და სუბ-ნივალურ ჰაბიტატებში. განთავსდა 30 კამერა და მოწმდება პერიოდულად. სწორედ, აღნიშნული კვლევის ფარგლებში, პირველად საქართველოს ისტორიაში, დადასტურდა დასავლეთ კავკასიური ჯიხვის არსებობა სამეგრელოს მთიანეთში.

² Define the Presence and Distribution of Endangered Species on Egrisi Ridge and Promote the Planning of Appropriate Conservation Activities on the Area. წყარო: https://www.rufford.org/projects/khatia_basilashvili

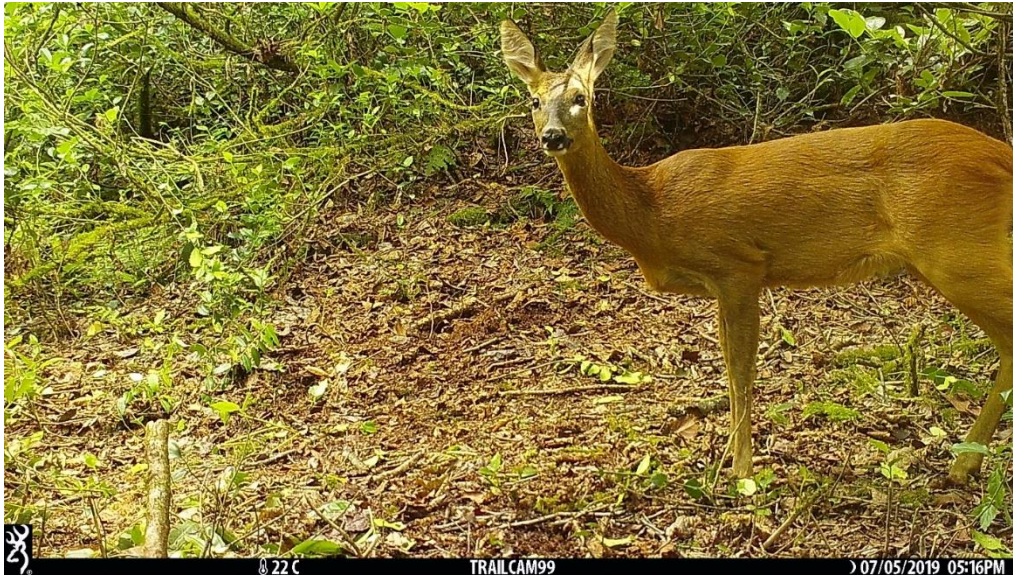

სურ. 1: დასავლეთ კავკასიური ჯიხვი ეგრისის ქედზე

კამერების საშუალებით აგრეთვე დადასტურდა კავკასიური შურთხის, კავკასიური როჭოს, არჩვის, დათვისა და შველის არსებობა.

სურ. 2: კავკასიური შურთხი ეგრისის ქედზე

სურ. 3: შველი (*Capreolus capreolus*) ეგრისის ქედის ტყის ზონაში

სურ. 4: დათვი ეგრისის ქედის ტყის ზონაში

სურ. 6: არჩვი ეგრისის ქედზე

სურ. 7: დიდი კოჭობას (*Carpodacus rubicilla*) წყვილი ეგრისის ქედზე.

სურ. 8: კავკასიური როჭო ვერისის ქედზე

სურ. 9: კავკასიური როჭო ვერისის ქედზე

ზემოთ აღნიშნული ყველა სახეობისათვის, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ალპური და სუბ-ნივალური ზონის მდელოები, კლდოვანი ჰაბიტატები, ალპური ბუჩქნარები და ტყის ზედა ზოლი, აღნიშნული ტიპის ჰაბიტატები მრავლადაა წარმოდგენილი ლეზარდეს მიმდებარე ქედებზე, სწორედ იქ, სადაც საბაგირო სადგურების გაყვანა იგეგმება. სახეობები მძაფრად რეაგირებენ ადამიანის აქტივობაზე. მათი საარსებო გარემო უშუალოდაა დამოკიდებული ხელუხლებელი ალპური მდელოებისა და ტყის ზედა ზოლის არსებობაზე. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, დასავლეთ კავკასიური ჯიხვის შემაწუხებელი ფაქტორების საკითხი. ამ

სახეობის ეგრისის ქედზე გავრცელების საკითხი ფოტო-მტკიცებულების გაჩენამდე კითხვის ნიშნის ქვეშ იდგა. საქართველოში ჯიხვის სულ რამდენიმე ასეული ინდივიდია შემორჩენილი, ფრაგმენტირებულ პოპულაციებად. ჯიხვი განსაკუთრებით ფრთხილი ცხოველია და ადამიანებსა და ინფრასტრუქტურას ძლიერად არიდებს თავს.

დასკვნითი რეკომენდაციები:

ა) ალპურ ზონაში და ტყის ზედა ზოლში (1800 მ და ზემოთ) **გამოირიცხოს საბაგირო გზის გაყვანა და/ან სხვა ინფრასტრუქტურული გადაწყვეტებით შეჭრა**. ტურისტებისთვის ველური ბუნების ხედებით ტკბობის უზრუნველყოფა, სავსებით შესაძლებელია ისტორიულად არსებული დაბალი სირთულის საფეხმავლო ბილიკების საშუალებით - ყოველგვარი ინფრასტრუქტურული ჩარევის გარეშე;

ბ) სხვა ტერიტორიებზე (1800მ და ქვემოთ) - სამწუხაროდ სკოპინგის ანგარიშში მხოლოდ უმნიშვნლოდაა ნახსენების ეგრისის ქედზე ეროვნული პარკის გეგმარების პროცესის შესახებ.
- მნიშვნელოვანია თავდაპირველად დადგინდეს დაცული ტერიტორიის საპროექტო საზღვრები, ამ პროცესში ჩართული მხარეების მიერ და მხოლოდ შემდგომ დაიგეგმოს ინფრასტრუქტურული პროექტები, აღნიშნული საზღვრების გათვალისწინებით, რათა თავიდან იქნას აცილებული გარემოსათვის შეუქცევადი ზიანის მიყენება;

ბ) მოხდეს პროექტის კორექტირება იმგვარად, რომ კურორტის ინფრასტრუქტურა არ გავრცელდეს ველურ ჰაბიტატებზე და დარჩეს კურორტი ლეზარდეს ისტორიულად არსებული განაშენიანების ჩარჩოებში.

გ) საპროექტო ტერიტორიის ტყის ზონაში, მოხდეს გავრცელებული ფაუნის სახეობათა დამატებითი დეტალური შესწავლა, რათა პროექტის განხორციელებისას ბიომრავალფეროვნებისთვის დამაზიანებელი აქტივობების შესარბილებლად დაიგეგმოს ქმედითი გადაწყვეტები.

პატივისცემით,

ხატია ბასილაშვილი

მიხეილ ფოცხიშვილი

გიორგი ლემონჯავა

დავით კახიანი

საკონტაქტო ინფორმაცია: khatia.basilashvili@gmail.com

